

Kokkuvõte Sisekaitseakadeemia tudengite iseseisvastest tööst

MTÜ Eesti Naabrivalve tegevjuht, Marek Väljari viis Sisekaitseakadeemias külalisõppejõuna 10. ja 11. märtsil 2021.a. Teamsi keskkonnas läbi loengud päevaõppe tudengitele. Loengud toimusid kolmele õpperühmale (PtS 191, PtS 192 ja PtS 193) teemal "Võrgustike ja suhete loomine kogukonnas". Õppetöös keskenduti naabruskonna olemuse teoreetilisele käsitlusele, kuriteoennetuse teooriatele, mis toetavad kogukonnas tehtavat ennetustööd. Lisaks tutvustati Eesti Naabrivalve metoodikat. Tudengid pidid õppetöö raames sooritama iseseisevalt grupitöö ning seejärel läbi ettekannete tutvustama tehtud tööd. Tudengid said külalisõppejõult ka vahetu tagasiside oma töödele. Õpperühmades oli keskmiselt 23 tudengit. Iseseisva töö läbiviimiseks jaotati tudengid nelja rühma, kasutades Teamsi keskkonnas automaatse jaotuse funktsiooni.

Iseseisva töö raames pidid tudengid leidma vastused neljale küsimusele, mis anti külalisõppejõu poolt ette:

1. Analüüsi STAK¹ kesketest teemadest lähtuvalt kogukonnakeskse võrgustikutöö võimalusi
2. Lähtuvalt eelnevast küsimusest tooge välja positiivsed ja negatiivsed tegurid
3. Millist kasu näete politsei ennetustöö vaates naabrivalve piirkondadest?
4. Kuidas hoida aktiivsena naabrivalve piirkonnad võrgustike ja suhete loomise vaates kogukonnas²?

Alljärgnevalt tuuakse tulemused välja koondatult ja küsimuste järjekorras. Vastused on muutmata kujul:

Analüüsi STAK kesketest teemadest lähtuvalt kogukonnakeskse võrgustikutöö võimalusi

Ennetustöö
Naabrivalve reklaamimine

Turvalisus hakkab meist endist see ongi elanike kaasamine siseturvalisuse loomisele. Nt naabrivalve, vabatahtlikud. Võrgustike töö ongi märkamise, mis nende ümber toimub. Kui keegi näeb, et toimub midagi ebaseaduslikku siis pakub võimalusi, kuidas ennetada kuritegevust. Politsei saab kogu informatsiooni ja terviku juba inimestelt ja

¹ STAK – siseturvalisuse arengukava

² Kogukonna all mõeldakse naabruskonda, kus kõik kõiki silmast-silma tunnevad. Elatakse lähestikku.

siis ongi lihtsam asja edasi uurida ja edasi minna. Kui naabrid hakkavad ise selgitama inimesele, mida ta valesti teeb siis rikkuja saab ise ka juba aru, et kõik teavad, millega ta tegeleb ning et see ei ole okei.

- Turvalisus algab meist endist:
 - Pöörata tähelepanu inimeste moraalsuse ja eetika arendamisele;
 - Koosolekud ja üritused;
 - Tähelepanu juhtimine;
- Kõige mõistlikum on ohte ennetada:
 - Kehtib paljuski eelnev punkt, et tõsta teadlikkust
- Ajakohased ja nutikad lahendused:
 - Erinevad telefonirakendused;
 - Sildid, mis mõõdavad kiirust ja näitavad sulle, kas oled tubli või ei;

Ennetav ja turvaline elukeskkond: turvalisus algab meist endast ning see vähendab kogukonnas ohtu elule, tervisele, keskkonnale ja varale. Igaühe panus on oluline.

Kindlustada vabatahtliku (ka abipolitseinikud) tegevuse jätkusuutlikkus – kiita neid, innustada jne. Kuidas seda tehakse? Tunnustamisüritused (parimate väljatoomine), koolitused jne. Lisaks:

- luuakse kohalikul tasandil koostöö- ja ennetusvõrgustikke, kuhu kuuluvad kõigi nende esindajad, kelle töö mõjutab piirkonna inimeste heaolu;
 - tagada igas maakonnas piirkondlik valdkondade ülese ennetuse eest vastutav koordinaator;
 - arendada võrgustikutöö ja kogukondade võimestamise metoodikat, toetada uuenduste juurutamist, hinnata nende mõjusust ja tuua esile parimaid praktikaid.
-
- Turvalisus algab meist endist- igal inimesel on oma tähtis panus turvalisuse tagamisel ja ennetusel. Oma käitumisega ollakse eeskujuks ka teistele inimestele. Iga inimene peab panustama turvalisusse, kui midagi märkab kahtlast annab teada politseisse.
 - Turvalisuse tagamine on terviklik ja eeldab eri poolte jõupingutusi -
 - kõige mõistlikum on ohte ennetada - Naabrivalve tunneb oma kohalike elanikke ning saab politseile märku anda, kui pidevalt käivad kahtlased isikud ringi. Iga inimene panustab aktiivselt oma vara kaitsesse, paigaldab näiteks alarmsüsteemi enda kodule, hoiab aknad ja ukseid kinni, kui kodus ei viibi.
 - Oluline on jõuda teadmispõhiselt probleemide põhjusteni ja need koostöös lahendada -
 - Probleemide lahendamisel kasutatakse ajakohaseid, mõjusaid, nutikaid ja optimaalseid lahendusi. –

STAK viitab sellele, et ühiskonna turvalisus algab ikka ja jälle igast kodanikust, oluline on ennetustöö, ei piisa vaid üksikisiku panusest (vajalik on koostöö),

turvalisuse edendamisel kasutada nutikaid lahendusi. Meie rühm seostab seda ka tänase tunni teemaga, milleks on Naabrivalve. Naabrivalvel on tihe koostöö omavalitsuse kui ka jõustruktuuridega. Tähtis on selle juures koostöö, info liikumine, märkamine, murekohtade lahendamine ja teavitustöö.

Kokkuvõtvalt saab öelda, et kui inimesel tekib rollitunnetus turvalisuse tagamisel, siis on suurem tõenäosus, et mitmed inimesed/grupid ühinevad selle sama eesmärgi nimel. Iga ühe panus nõuab kõigilt omapoolset pingutust. Sellega tagab turvalisuse ning annab võimaluse ühtsena eesmärke saavutada ja tekitada sellega võrgustik, mille abil lihtsamalt ja efektiivsemalt probleeme ennetada ja lahendada. Kohalike omavalistuste, kodanike ja politsei kaasamine on vajalik kaardistamiseks laiapindne tegevusplaan, et jõuda soovitud eesmärkideni.

Lähtuvalt eelnevast küsimusest tooge välja positiivsed ja negatiivsed tegurid

Positiivne võib olla see, et turvatunne tõuseb.

Negatiivne võib olla see, et kui inimene kelle kätte on palju usaldatud võib kuritarvitada seda.

Positiivsed – ennetus ja kuritegude ärahoidmine. Inimeste omavaheline suhtlemine ja läbi saamine. Probleemide ära hoidmine, koostöö. Endale turvalisuse loomine ja tagamine.

Negatiivne – mõned inimesed hakkavad üle reageerima ja teiste ellu liigselt sekkuma, üle pingutamine. Privaatsuse puudumine.

Positiivsed:

- Kogukond õpib üksteist tundma;
- Osatakse ohumärke ära tunda;
- Üldine teadlikkus tõuseb oluliselt;
- Ühtlustub teadmiste ja koostöö tase kogukondades;

Negatiivsed:

- Privaatsuse osaline kadumine;
- Sõltub paljuski inimeste kaasamisest ja aktiivsusest;
 - Kui turvalisus väheneb, siis inimesed ei näe enam vajadust tegevuse järgi ja lähevad mugavaks;
- Võib tekkida olukord, kus lahendab kogukond oma probleeme ise, kasutades seejuures jõudu / tekib kambamentaliteet;

Positiivne

- + iga inimene saab panustada
- +enamik inimesi tahavad olla head ning mõjutab inimeste sisetunnet teha midagi head ja kasulikku
- + sümboolse hinna eest saab naabreid paremini koos hoida ja tegutseda ühise turvalisuse nimel

Negatiivne

- - kõik ei taha tegeleda avalike asjadega
- - tekitatakse liigselt pingsat olukorda naabrite vahel, kuigi see ei ole vajalik
- - inimesed võivad omakohut teha naabrite vahel isegi siis kui pole süüdi

Positiivsed: Vabatahtlikke on palju ja inimesed saavad üha enam aru, et turvalisus algab meist endast. Lisaks on võimalik vähete ressursidega luua palju turvalisust ning vähendada teiste organisatsioonide koormust. Hea võimalus luua tugev side kogukonna ja politsei vahel ning seeläbi ka leida paremaid lahendusi tekkinud probleemidele.

Negatiivsed: Isetegevust liiga palju. Omakohus kasvab. Tunnustamisvõimaluste puudumine võib vähendada inimeste motivatsiooni. Mõnel juhul võib liigne innukus just juhtumeid juurde tekitada (nt nähakse midagi ja tehakse liiga kiirelt järeldusi ning kutsutakse politsei).

- positiivne- Inimesed õpivad ise lahendada probleeme. Tekib enesekindlus.
- Positiivne - turvalisus suureneb kodukohas, naabrid saavad omavahel paremini tutvavateks

Positiivseks teguriks ongi kuritegevuse ennetamine läbi selliste tegevuste ja ühingute (Naabrivalve). Ühiskonna turvalisus algab igast ühest ning läbi ennetustöö saab ära hoida mitmeid kuritegusid.

Positiivseks teguriks on kindlasti ka suurem infoliikuvus, seda nii naabrite vahel kui ka politseiga, mis aitab tagada probleemkohtadele parema lahenduse.

Kommunikatsiooniprobleemid > ülereageerimine - kui naabrivalves ei ole igapäevsel piisavalt selgeks tehtud eelnevalt kooskõlastatud eesmärgid ja inimene üleüldiselt ei ole ka tuttav kogukonnas olevate liikmetega, siis võib see kajastuda ülereageerimises erinevatele sündmustele.

Millist kasu näete politsei ennetustöö vaates naabrivalve piirkondadest?

See teeb politseitöö lihtsamaks, kui inimesed oma kogukonnas ise ka panustavad üksteise turvalisusesse, kuna sel juhul ei ole politsei ainus, kes vastutab inimeste turvalisuse eest. Kasu seisneb selles, et inimesed aitavad üksteise aitamisega ka politseid andes edasi informatsiooni, mis neil kogukonnas toimub.

Täiendava info saamine teatud piirkonna probleemidest. Politsei saab ennetavalt juba tegutsema hakata ja jälgida rohkem piirkonda.

- Rohkem inimesi, kes võiksid näha mingit korrarikkumist;
- Inimesed tunnevad üksteist ja võõrad torkavad silma;
- Vähendab osati politsei töökoormust;
 - Seeläbi võib politsei saada adekvaatsema info toimuva kohta;
 - Väiksemad mured lahendatakse ise, mitte ei vajata politseid;
 - Näide: Vanur kuuleb öösel ukstel koputamist. Vajutab naabrivalve nuppu ja tuleb tuttav kohale, kes klaarib asja. Ilma naabrivalveta oleks võinud kutsuda politsei;
- Varajane infovahetus naabrivalve piirkondade vahel võib ära hoida seadusrikkumisi;
 - Näide: nähakse kahtlast kaubikut ühes naabruskonnas ning edastatakse info teistele. Osatakse näha, et kaubik liigubki ringi ning naabruskond on juba ennetavalt valvel. Ühel hetkel käivadki vargil, ning kohe on politseil olemas juhtnõör;

Naabrivalve kontaktisikud on piirkonnapolitseinikule silmadeks ja kõrvadeks.

Naabrivalve piirkonnad on turvalisemad ja see ongi ennetustöö põhimõte. Koostöö olemasolevate partneritega, kontakti hoidmine ja info vahetamine, valmisolek uuteks koostöövõimalusteks ja -partneriteks.

Aktiivsed kodanikud panevad tähele ning muudavad ümbruskonda ohutumaks. Lisaks mõjutab nende tähelepanelikkus nt politsei töökoormust. Kui naabrivalve on aktiivne ja töökas, siis saab patrulli teistesse kohtadesse suunata. Ka valesõidukiteid võib olla vähem, kuna naabrivalve suudab mingisuguseid juhtumeid ennetada või nõ esmase tulekahju kustutada.

Turvalisusega seotud vabatahtlikus tegevuses osalemisel nähakse suurt potentsiaali. Seda ilmestab inimeste valmisolek panustada vabatahtlikusse tegevusse: naabrivalves on osalenud 6% elanikke, samas kui 47% vastanuid on valmis selles edaspidi samuti

osalema; abipolitseinike ja päästjate töös on osalenud vaid 1% vastanuid, kuid iga viies 15–49 aastane Eesti elanik on huvitatud abipolitseinikuks või vabatahtlikuks päästjaks hakkamisest. Kõige olulisemaks motivaatoriks peetakse soovi muuta oma kodukoht turvalisemaks.

Politsei vaates on sellel suur kasu, kuna naabrid hoiavad oma kodukandil ise silma peal ning erinevates tegevustest, mida peetakse kahtlaseks, teavitatakse. See suurendab ametnike nii öelda haaret, tagamaks turvalisemat kodukohta.

- Tõstab teadlikkust inimestes
- Vähendab süütegude arvu

Naabrivalve tegevuse kaudu tõuseb kodanike iseseisvus turvalisuse tagamisel, sest saadakse omavahel tuttavaks ning kooskõlastatakse just spetsiifilised probleemid konkreetses piirkonnas.

Taoliste tegevuste kaudu saab ennetada mitmeid otseseid turvalisustunnet langetavaid tegevusi (vargused, graffiti, vandaalitsemine jne), samuti aitab tõhus naabrivalve kaardistada kahtlaseid tegevusi (probleemsed grupid). Kõik eelnev omakorda tähendab seda, et politsei on turvalisusetagamisel pigem abikäeks, mitte ainsa võimalusena. Samuti väheneb politseil reaalne töökoormus seal piirkonnas ja saab kaardistada edasisi tegevusi ennetustöö raames (valgustatus, lukud, hoovid, üldine korrasolek jne).

Kuidas hoida aktiivsena naabrivalve piirkonnad võrgustike ja suhete loomise vaates kogukonnas?

Oluline on pidevalt jälgida ja olla tähelepanelik ning kui midagi näed siis kindlasti selle kohta ka teistele teada anda. Politseile tagasiside andmine, pidev suhtlemine omavahel ja tähelepanelikud elanikud aitavad hoida naabrivalve aktiivsena.

Üritused, koostöö võimaluste pakkumine, koolitused, täiendava info andmine. Heade suhete loomine. Inimeste üles kutsumine üksteisega suhtlema.

- Teavitustöö selle koha pealt, et miks osalemine naabrivalves on kasulik;
- Infovahetus politsei poolt, et saaks naabrivalve ka teada, mis piirkonnas toimub;

Selleks, et viia see teema massidesse on vaja natuke reklaamida seda naabrivalve piirkonda (turvaline elamine on väga tähtis noortele peredele ja vanuritele).

Tunnustada meetmetega piirkondades aktiivseid inimesi. Koolitada inimesi paremini märkama korrariikumisi ja julgemalt sekkuma sinna.

Piirkonnapolitseinik saata olukorda kontrollima ja suhtlema, hoida aktiivset ja vahetut suhtlust. Erinevad piirkonnad võiksid ka omavahel suhelda, et jagada muresid ja võibolla ka leida lahendusi.

Viides läbi kampaaniaid ja näidates elanikele kuivõrd on nende elamurajooni kuritegelikkus vähenenud on võimalik suurendada naabrivalve pooldajaid ja reklameerida selle tõhusust kogukonna turvalisuse tagamises. Oluline on, et elanikud, kellele on kampaania suunatud, näeksid oma silmadega ja tunneksid Naabrivalve kasulikkust. Suuresti tuleb fokuseerida nendel piirkonnadel, kus kuritegelikkus on võrreldes teiste piirkonnadega suurem. Eriti, kui kogukonnas esineb pidev probleem mõne pikemaja aja taga, ning selle tõttu, ei ole seda võimalik ühe korraga ära lahendada (kurjategijat kinni püüda), siis on piirkonna tegevusi jälgimine ainus meetod, kuidas on võimalik järgmist kuritegu ära hoida.

- Suhelda inimestega, kogukonnaga.
- Kui tekivad piirkonnas mingisugused probleemid, siis tuleb reageerida ja need lahendada.
- Aidata ja kaasata rohkem inimesi piirkonna naabrivalvesse.

Esmalt tuleb kokku leppida tahe seda teha. Läbi erinevate koosolekute, ürituste, gruppide.

Samuti ka internetis (näiteks Facebookis) olevate gruppide kaudu, kus inimesed saavad igapäevaselt jagada oma tähelepanekuid ja mõtteid.

Kokkuvõte

Eeltoodut kokku võttes võib õppejõu vaates välja tuua huvitava kogemuse elektrooniliste kanalite kaudu kolmetunniste koolituse läbiviimist igale õpperühmale. Õpperühmi oli 3, kokku ca 70 inimest. Tudengid suhtusid grupitöösse tõsiselt ning arutelud ja tehtud tööde ettekandmine toimus sisukalt ning arutlevalt.

Esimese küsimuse puhul, milles paluti analüüsida STAK kesketest teemadest lähtuvalt kogukonnakeskse võrgustikutöö võimalusi, tõid kõik grupid välja, et turvalisus algab igaühest endast ja igaühe panus on oluline turvalise elukeskkonna ülesehitamisel. Märgitigi ära ka

eestvedaja rolli tähtsust. Oluliste märksõnadena toodi veel välja ennetamine, innustamine, tunnustamine, järjepidevuse tagamine, koostöö. Oluliseks peeti ka ennetusvõrgustike töö arendamist ja kogukondade võimestamise meetodikat. Nutikate lahenduste all toodi välja naabrivalve kui selline.

Teises küsimuses paluti lähtuvalt esimesest küsimusest välja tuua positiivsed ja negatiivsed tegurid.

Positiivsete tegurite puhul toodi välja kogukonna liikmete turvatunde kasv. Lisaks veel kuritegude ärahoidmine. Arvati ka, et läbisaamine naabrite vahel paraneb. Oluliste märksõnadena pöörati tähelepanu ohutegurite märkamise oskusele ning üldiselt teadlikkuse kasvamisele. Samuti toodi välja tuginedes esimesele küsimusele, igatüü panust ja info liikumist. Toodi välja veel vähest vajadust ressurssidele ja politsei töökoormuse vähenemist.

Negatiivsete tegurite puhul juhitati tähelepanu usalduse kuritarvitamisele ja ülereageerimisele kogukonna liikmete poolt. Lisaks veel teiste ellu sekkumisele ja privaatsuse vähenemisele. Arvati ka, et kui piirkonnas pikalt midagi ei toimu, siis võib kaasna kaostöö ja ennetustegevuse langus. Märgitati ka omakohtu tekkimise võimalust.

Kolmandas küsimuses uuriti, millist kasu nähakse politsei ennetustöö vaates naabrivalve piirkondadest. Toodi välja, et naabrivalve liikmed on politseile silmadeks ja kõrvadeks tänaval. Arvati, et seeläbi tõuseb kogukonna teadlikkus ja iseseisvus turvalisuse tagamisel. Sellest lähtuvalt muutuvad naabrivalve piirkonnad turvalisemaks, mis ongi ennetustöö põhimõtteks, mis omakorda annab politseile võimaluse suunata patrullid mujale, kus neid rohkem vaja on. Arvati, et naabrivalve piirkondadest tuleb ka vähem vaevaljakutseid, mis aitab vähendada politsei töökoormust. Kolmanda küsimuse kokkuvõtteks on paslik kasutada ühe grupi poolt väljatoodut, kus öeldi, et politsei on pigem turvalisuse ülesehitamisel abikäeks, mitte ainus, kes panustama peab.

Neljandas küsimuses uuriti, kuidas hoida aktiivsena naabrivalve piirkonnad võrgustike ja suhete loomise vaates kogukonnas? Antud küsimuse puhul pakuti välja kampaania tegemise võimalust, kuidas naabrivalve piirkondades on kuritegevus madalam ja seeläbi naabrivalve meetodikat reklaamida. Naabrivalve nähtavuse tõstmise võimalusena toodi välja ka sotsiaalmeediagruppe. Lisaks sellele toodi välja veel ürituste ja koolituste korraldamist, mis aitab tagada info jagamist politsei, Naabrivalve ja kogukonna liikmete vahel. Pakuti välja ka, et piirkonnapolitseinik võiks olla aktiivne, kes käib naabrivalve piirkondades liikmetega suhtlemas. Pakuti välja ka naabrivalve piirkondade omavahelist suhtlemist.

Kokkuvõttes saab Eesti Naabrivalve ühing siit väärt sisendi uute arengusuundade väljakujundamiseks.